

Ksenija Filipič Jeras

Vrednote slovenskih teniških igralcev

Izvleček

Z raziskavo, izvedeno v letu 2016, smo želeli ugotoviti, katere so najpomembnejše vrednote slovenskih teniških igralcev. Zanimalo nas je tudi, ali obstajajo pomembne razlike v pojmovanju le teh glede na spol. Vzorec raziskave je predstavljalo 75 tekmovalcev obeh spolov, starih od 12 do 44 let. Anketiranci so ocenjevali pomembnost 68 trditev, ki so predstavljale razloge za ukvarjanje s športno dejavnostjo. Pomembnost razlogov so anketiranci ocenjevali s pomočjo Likertove pet točkovne lestvice. Na podlagi dobljenih rezultatov smo ugotovili, da so anketiranci najvišje ocenili vrednoto »rad zmagujem«, ki temelji na tekmovalnosti. Sledita ji vrednoti »s športom bi rad dosegel športne uspehe« in »s športom bi rad napredoval na višjo raven uspešnosti«, ki sta s prvo vrednoto in posledično s tekmovalnostjo v tesni vsebinski povezani. Najnižje so bile ocenjene vrednote, ki poudarjajo pomen vpliva staršev in okolice na ukvarjanje s tekmovalnim tenisom. Povezanost med rangom vrednot fantov in deklet je bila visoka in statistično značilna pri eno odstotnem tveganju ($p < 0.01$). Na splošno se vrednotenje moških ni razlikovalo od žensk.

Ključne besede: tenis, vrednote, spol.

Boris Barjaktarevič (kategorija fantje do 16 let)

Values of Slovenian tennis players

Abstract

With a survey conducted in 2016, we wanted to find out what are the most important values of Slovenian tennis players. We were also interested in whether there were significant differences in their conception of gender. The sample consisted of 75 competitors of both sexes, aged 12 to 44 years. Respondents assessed the importance of 68 statements that provided reasons for engaging in sports activities. The significance of the reasons was assessed by the respondents using a five-point Likert scale. Based on the results obtained, we found that the respondents rated the value of „I like to win“ the most based on competitiveness. It is followed by the values „I would like to achieve sports success with sports“ and „I would like to progress to a higher level of sports with sports“, which are with the first value and consequently with the competition in close content connection. The values that emphasize the importance of the influence of parents and their surroundings on playing tennis were the lowest. The association between men rankings and women rankings was high and statistically significant at one percent risk ($p < 0.01$). In general, evaluating men was no different than evaluating women.

Key words: tennis, values, gender.

■ Uvod

Šport predstavlja pomemben del življenja številnih otrok, mladostnikov in odraslih. Največkrat predstavlja občasno sprostitvev po vsakodnevni obremenitvah. Nekateri posamezniki mu namenijo velik del prostega časa, nekateri si šport izberejo kot primarno dejavnost v določenem življenjskem obdobju. Tenis je šport, s katerim se lahko ukvarjamo od otroštva do pozne starosti. V slovenskem prostoru in v svetu je dokaj medijsko prepoznaven in odmeven. Njegovo poznavanje, priljubljenost in pomembnost v okviru kulture športa je bilo in je še visoko ocenjeno pri slovenski javnosti. V letu 1998 je tenis med 64 slovenskimi športnimi panogami sodil med deset najbolj priljubljenih in nacionalno pomembnih športnih panog (Jošt, Sila, Leskošek in Močnik, 1998). Tenis je v Sloveniji množična športna panoga, ki teološko vključuje raznovrstne pojave oblike športne dejavnosti. Razširjen je tako tekmovalno kot tudi rekreativno.

Tekmovalni sistem v tenisu vključuje v svetu in Sloveniji številne igralce in igralko različne starosti in kakovosti. Tenis predstavlja pomemben del slovenske kulture športa, ki se vsakodnevno udejanja skozi različne oblike organizacijske kulture v razvejani organizacijski strukturi športne panoge. Najbolj pomemben del strukture prav gotovo predstavljajo športniki in športnice, vključeni v tekmovalni sistem od najnižje do najvišje kakovostne ravni. Za vrhunske uspehe v tekmovalnem tenisu je najprej potrebno izoblikovati široko bazo mladih igralcev. Ti potrebujejo dobre pogoje za učenje in treniranje, ki jih lahko zagotavlja kakovostno razvita teniška šola. Mlade igralce in igralko je poleg treniranja in učenja tehnike potrebno vzgajati predvsem v smislu celostne športne osebnosti, ki ji niso tuje humanistične, etične, socialne, kulturne in druge vrednote, ki pomembno oblikujejo osebnost športnika.

Vrednote, ki sooblikujejo način obnašanja in razmišljanja mladih teniških igralcev in igralk, pomembno vplivajo na njihovo razvoj in tekmovalno uspešnost. Pri mladih športnikih naj bi bile v ospredju tiste vrednote, ki vzpodbujajo razvoj, uspešnost in odgovorno vključevanje v družbeno življenje in delovanje. Mladi športniki naj bi poleg športnih smotrov zasledovali tudi tiste, ki jim zagotavljajo uspešno izobraževanje ter kasnejše vključevanje v poklicno življenje (Doupona, Topič, Petrovič, 2007).

Na osebnostni razvoj mladih športnikov vplivajo predvsem starši, učitelji, športni idoli, v zadnjem času tudi množični mediji. Ker so mladi vse bolj izpostavljeni sporočilom množičnih medijev, ki poskušajo izriniti tradicionalne izvore vrednot in norm (starši, učitelji), se je po Douponi (2007) potrebno naučiti, katere vrednote so pomembne v procesu dolgoročnega razvoja mladih športnikov. V športu je potrebno iskati in razvijati prave vrednote in se zoperstaviti negativnostim, ki lahko vodijo v razpad oziroma odklon od pomembnih vrednot športa. V današnjem času je šport tudi zaradi vpliva množičnih medijev pomembno vzgojno sredstvo pri odvrčanju mladih od negativnih vrednot vse bolj prisotne potrošniške civilizacije. Jenko (2003) v raziskavi, ki je primerjala vrednotni prostor športnikov in nešportnikov v razvojni dobi srednje adolescence, potrjuje, da ukvarjanje s športom vpliva na vrednotni sistem posameznika in da vrhunski športniki bolj cenijo dionizične vrednote kot nešportniki.

Vrednote so pomembne, ker so povezane s čustvovanjem, motivacijo in spoznavnimi procesi. Poznavanje in razumevanje vrednot je po Musku (2000) pomembno, saj prav one vplivajo na naše ravnanje, obnašanje in delovanje. Vrednotam so pripisovali velik pomen že starogrški filozofi Sokrat, Platon in Aristotel. V ospredje so postavili temeljne človeške etične vrednote (dobro, pravično, pošteno) in prav te vrednote naj bi bile tiste, ki lahko zagotavljajo visoko kakovost življenja tako posameznika kot družbe v celoti. V teoriji so prisotne različne definicije vrednot in njihove strukture. Nekatere definicije posedujejo bolj filozofsko humanistični vidik, druge kulturno-sociološki, tretje psihološki vidik. Po Musku (2000) se vrednote lahko opredeli kot: *»posplošena in relativno trajna pojmovanja o ciljih in pojavih, ki jih visoko cenimo, ki se nanašajo na široke kategorije podrejenih objektov in odnosov in ki usmerjajo naše interese in naše vedenje kot življenjska vodila«*. Po Schwartz in Bliskyu (1990) so vrednote: *»pojmovanja ali prepričanja o želenih končnih stanjih ali vedenjih, ki presegajo specifične situacije, usmerjajo ali vodijo izbiro ali pa oceno ravnanj in pojavov in so urejena glede na relativno pomembnost«*. Vrednote kažejo na vrednotni sistem posameznika, s katerim usmerja svoje obnašanje in vedenje. Imajo značilen vpliv na odločitve. So le delno vidne, težko razločljive in po Scheinu (1987) ne odražajo popolno in razumljivo sliko obnašanja posameznikov in skupin v kulturi športa. Vrednote so torej splošne,

relativno trajne kategorije z motivacijsko vrednostjo. Človek jih uporablja v smislu nekih standardov oziroma kriterijev, s pomočjo katerih je sposoben ocenjevati in presojsati. Vrednote nas lahko tudi usmerjajo in privlačijo. So torej del človekovega »nadjaza«, kar posledično lahko pomeni, da vplivajo na posameznikovo vedenje (Tušek, Černohorski in Bednarik, 2001). Vendar vrednot po Musku (2000) ne moremo neposredno vsebinsko enačiti s potrebami, ideali, motivi, interesi, preferencami, stališči in prepričanji. Vrednote tudi ni mogoče enostavno razvrstiti, klasificirati v neke strukturne sisteme ali modele, kategorije in podobno. Po Musku (2000) lahko vrednote razvrstimo v dve velekategorijski vrednot – dionizične in apolonske. Te se hipotetično lahko naprej delijo v vrednotne kategorije nižjega obsega. Dionizične se hipotetično lahko delijo na hedonski in potenčni tip vrednot. Apolonske se delijo na izpolnitveni in moralni tip vrednot. Omenjena in še nekatere druge strukture vrednot imajo tudi manjšo ali večjo znanstveno veljavnost. Za šport je pomembno spoznanje, da vrednote lahko pomembno vplivajo na motivacijo športnikov, ta lahko pomembno vpliva na oblikovanje pogledov, stališč in na ravnanja športnikov. Vrednote tako lahko vplivajo na razloge in motive, zaradi katerih se posamezniki oziroma tudi otroci ukvarjajo s športom (Žnidarec, Čučković in Ohnjec, 2014).

Avtorji, tudi slovenski, so pri vrednotenju športa ugotovili razlike glede na spol (Pogačnik, 1987; Bond 1988; Musek, 1989; Tušak, 2001), ki se lahko kažejo kot bolj ali manj pomembne zgolj v določenem delu vrednot (Lopatič, 1996; Černohorski, 1998). Ker se razlika v športni dejavnosti med spoloma vse bolj zmanjšuje so posledično morda tudi razlike v vrednotah vse manjše. Černohorski, Tušak in Šugman (2002) so s primerjavo vrednotnega prostora vrhunskih športnikov in športnic opozorili na nekatere razlike, ki so tipične za posamezni spol in so družbeno pogojene. Zaradi nakazanih razlik celotnega vzorca glede na vrsto športa in glede na spol se poudari potreba po individualnem pristopu v procesu treniranja in tekmovalnosti.

Umer, Ulaga in Jošt (2012) navajajo, da so bile strukture vrednot na področju športa v dosedanjih raziskavah proučevane glede: a) na vključenost posamezne ali več športnih panog; b) glede na individualne ali skupinske športe; c) glede na spol, kulturno

pripadnost, starostne kategorije in kakovost športnikov.

Proučevanje strukture vrednot je po Joštu (2012) pri proučevanju dejavnikov kulture športa dokaj kompleksno in zapleteno. Ker se posameznih vrednot ne da neposredno izmeriti, se v praksi uporabljajo vsebinsko specifični anketni vprašalniki, kjer anketirane ocenjuje pomembnost stavčnih trditvev, ki se nanašajo na posamezne vrednote. V obsežni raziskavi (Jošt, Sila, Leskošek, Tušak, Doupona-Topič, Cecič-Erpič in Močnik, 1999) je bil oblikovan osebni vprašalnik, ki je zajemal izbrane socialne in psihološke značilnosti, povezane z odnosom do vrednotenja smotrov športa oziroma razlogov, zaradi katerih se posamezniki ukvarjajo s športom. Kasneje se je dvodelni vprašalnik združil v celoviti osebni vprašalnik (Uлага, 2001), ki je vsebinsko zajemal razloge (49 trditvev), zaradi katerih se posamezniki ukvarjajo s športom. Spoznanja, da so vrednote pomemben del kulture športa in še zlasti posameznih športnih panog, so prispevala k preoblikovanju lestvice vrednot kulture športa, ki je zajela 68 stavčnih trditvev (Umer idr., 2012). Na vzorcu 112 smučarjev skakalcev, razdeljenih v tri starostne skupine (otroci, mladinci in člani), je bil ugotovljen rang vrednot, ki so odražale razloge, zaradi katerih naj bi se anketiranci ukvarjali s smučarskimi skoki. Pridobljeni podatki so prvič ponudili možnost poglobljene analize strukture izbranih vrednot smučarjev skakalcev (Križaj, Uлага in Jošt, 2015). S kompleksno hierarhično faktorsko analizo je bilo moč predpostaviti obstoj hierarhičnega modela vrednot smučarjev skakalcev. Na prvi ravni je bilo na podlagi 68 manifestnih vrednot izoblikovanih 21 faktorjev, ki so pojasnili 74,7 % celotne kovariabilnosti manifestnih vrednot. Na drugi ravni je bilo izločenih 7 faktorjev, ki so vplivali na izločitev treh generalnih vrednostnih faktorjev tretjega reda (faktor apolonskih vrednot, faktor dionizičnih vrednot in faktor vrednote kvaliteta življenja). Dobljena faktorska struktura je na nek način vsebinsko potrdila hipotetični Muskov (2000) hierarhični model vrednot, ki na vrhu predpostavlja dve vrednostni kategoriji apolonskih in dionizičnih vrednot. Nadaljnje proučevanje je zajelo primerjavo vrednot dveh neodvisnih vzorcev smučarjev skakalcev v razmiku 10 let (Križaj, Uлага, Vodičar in Jošt, 2018). Na podobno starostno strukturiranem vzorcu 134 skakalcev v letu 2015 je bilo moč ugotoviti visoko korelacijo z rangom vrednot vzorca smučarjev skakalcev v letu 2005. Do značilnih

sprememb je prišlo le pri ovrednotenju petih dejavnikov, ki so predstavljali le 3,4 % vseh trditvev v anketnem vprašalniku. Vsebinska analiza vrednotnih dejavnikov je v letu 2015 znova potrdila, da se struktura vrednot smučarjev skakalcev z njihovo starostjo spreminja. Z višjo starostjo se povečuje pomen apolonsko usmerjenih vrednot, ki so povezane z etično-moralno naravo športnikove osebnosti. Spoznanja o strukturi izbranih vrednot smučarjev skakalcev so odprla vprašanja, ki zadevajo strukturo vrednot drugih športnih panog. V prvi fazi je bila izražena želja, da se ugotovi struktura vrednotnih dejavnikov slovenskih igralcev in igralk tenisa.

Predmet te raziskave je usmerjen na ugotavljanje strukture vrednot teniških igralcev in igralk, ki so tekmovalno usmerjeni v športu, kjer je dejavnost po spolu zelo enakovredna. V skladu s predmetom raziskovanja sta bila oblikovana naslednja cilja: a) ugotoviti rang vrednot glede na njihovo pomembnost; in b) ugotoviti razlike v vrednotah glede na spol. Hipotetično je moč pričakovati, da se vrednote znotraj vzorca pretežno mlajših teniških igralcev in igralk značilno razlikujejo glede na njihovo pomembnost. Prav tako je moč pričakovati, da se pomen izbranih vrednot značilno razlikuje glede na spol.

Metode

Raziskava je v letu 2016 zajela vzorec 75 registriranih teniških igralcev in igralk. Med njimi je bilo 42 oseb moškega spola in 33 oseb ženskega spola. Moški so bili stari od 12 do 44 let, njihova povprečna starost je bila 16,8 let. V starosti je izstopal le en merjenec (44 let), ki ni bistveno vplival na rezultate. Ženske so bile stare od 13 do 24 let, njihova povprečna starost je bila 16 let. Moški so v povprečju že igrali 7,4 let, ženske pa 6,4 let. Merjenci glede na kategorizacijo Teniške zveze Slovenije sodijo v pet starostnih skupin (dečki in deklice: 12 let, 13 let in 14 let, dekleta in fantje: 15 in 16 let, 17 in 18 let, člani in članice). Merjenci so se v raziskavo vključili prostovoljno. Pred začetkom raziskave so bili pisno obveščeni o poteku in namenu raziskave.

V raziskavi je bil uporabljen anketni vprašalnik, ki je bil del raziskovalne študije smučarjev skakalcev (Umer idr., 2012). Vsebuje 68 stavčnih trditvev (razvidnih iz preglednice z rezultati), ki pretežno opredeljujejo smotre oziroma razloge za ukvarjanje s športno dejavnostjo. Anketiranci so posamično trdi-

tev ocenjevali s pomočjo Likertove pet točkovne merse lestvice ordinalnega tipa (1 – povsem nepomembno; 2 – nepomembno; 3 – srednje pomembno; 4 – pomembno; 5 – zelo pomembno), ki je bila prvič razvita v letu 1932. Vprašalnik je bil že večkrat uporabljen na vzorcu smučarjev skakalcev, kjer se je ugotovila njegova vsebinska struktura. Na vzorcu smučarjev skakalcev je bila ugotovljena tudi visoka raven vsebinske zanesljivosti uporabljenih vrednotnih trditvev (Križaj idr., 2018). Statistična zanesljivost anketnega vprašalnika od sedaj še ni bila natančno proučevana.

Podatki so bili obdelani s statističnim paketom SPSS za Windows 13.0 (SPSS Inc., Chicago, ZDA). V prvi fazi je bil na podlagi povprečne vrednosti ocen vrednot izračunan rang vrednot za oba spola in potem še ločeno za oba spola. Razlika razlik med spoloma je bila testirana s t-testom. Povezanost med povprečnimi vrednostmi vrednot med spoloma je bila izračunana s pomočjo korelacije ranga.

Rezultati

V Tabeli 1 so prikazani rezultati ranga izbranih posamičnih vrednot za oba spola, za moške igralce in ženske igralk tenisa. Rezultati kažejo, da se vrednotenje moških na splošno ne razlikuje od vrednotenja žensk.

V Tabeli 2 so prikazane korelacije ranga vrednot med obema spoloma teniških igralcev.

Razprava

Analiza skupnega ranga vrednot

Anketiranci so najvišje ocenili trditev »Rad zmagujem«, ki po Muskovi klasifikaciji (Museum, 2000) sodi med dionizične vrednote potenčnega tipa. Vrednota temelji na tekmovalnosti, ki je v tekmovalnem športu zagotovo pomembna sestavina uspešnosti športnikov. Za najvišjo vrednoto sta bili uvrščeni vrednoti, ki sta z njo v tesni vsebinski povezanosti: »S športom bi rad dosegel športne uspehe« in »S športom bi rad napredoval na višjo raven uspešnosti«. Vzorec anketirancev je predstavljal posameznike v tipično tekmovalni športni panogi, zato je velikost ranga teh vrednot nekako pričakovana. V tenisu poraz predstavlja izpad iz tekmovalja. Nizanje porazov lahko sčasoma vodi k opustitvi ukvarjanja s to športno panogo. Precej nizek rang trditve »S špor-

Tabela 1

Rang posameznih vrednot za oba spola, za moške igralce in za ženske igralke

Vsebina stavčne trditve:	OBA SPOLA			Moški			Ženske			Sig f
	M	SD		M	SD	R	M	SD	R	
1. Rad zmagujem.	V41	4,7	0,5	4,7	0,5	1	4,8	0,3	3	0,27
2. S športom bi rad dosegel športne uspehe.	V24	4,7	0,6	4,6	0,7	2	4,8	0,3	2	0,08
3. S športom bi rad napredoval na višjo raven uspešnosti.	V20	4,7	0,6	4,6	0,6	4	4,8	0,4	1	0,41
4. Šport mi pomeni večjo kvaliteto življenja.	V1	4,6	0,5	4,6	0,7	3	4,7	0,5	6	0,79
5. S športom lažje skrbim za zdravje.	V15	4,6	0,7	4,5	0,7	5	4,7	0,6	4	0,00
6. Rad delam tisto v čemer sem dober.	V50	4,6	0,6	4,5	0,7	6	4,7	0,5	7	0,00
7. Rad imam potovanja na treninge in tekmovalnosti.	V60	4,5	0,8	4,5	0,7	7	4,6	0,6	11	0,24
8. V športu bi se rad naučil novih stvari.	V53	4,5	0,6	4,4	0,7	8	4,6	0,6	10	0,14
9. S športom razvijam gibalne sposobnosti.	V54	4,5	0,7	4,4	0,7	9	4,5	0,6	8	0,89
10. V športu so mi všeč treningi.	V43	4,4	0,8	4,4	0,7	12	4,5	0,5	9	0,41
11. Ukvarjanje s športom mi nudi užitek.	V49	4,4	0,9	4,4	0,7	17	4,5	0,8	5	0,55
12. Šport mi nudi zabavo.	V34	4,4	0,7	4,3	0,9	11	4,5	0,9	4	0,22
13. V športu me privlači fair play.	V58	4,3	0,8	4,2	0,8	10	4,5	0,7	21	0,19
14. S športom si razvijam delovne sposobnosti.	V29	4,3	0,8	4,2	0,8	16	4,4	0,7	13	0,75
15. Šport me privlači zaradi lastnega aktivnega sodelovanja.	V11	4,3	0,7	4,2	0,8	14	4,4	0,7	15	0,02
16. S športom razvijam osebnost.	V30	4,3	0,7	4,2	0,9	13	4,4	0,8	17	0,00
17. S športom bi rad izboljšal svoje spretnosti.	V66	4,3	0,8	4,2	1,0	15	4,4	0,6	18	0,00
18. Šport mi pomeni izziv.	V22	4,2	1,0	4,1	1,1	18	4,4	0,7	16	0,12
19. V športu mi je všeč, da na koristen način preživljam prosti čas.	V18	4,2	1,0	4,1	0,8	23	4,3	0,7	12	0,27
20. V športu me privlači občutek, da utrjujem svojo samozavest.	V4	4,2	1,0	4,1	1,0	20	4,3	1,0	20	0,00
21. Šport mi omogoča spoznavanje novih prijateljev.	V27	4,1	0,9	4,1	0,9	29	4,3	0,8	19	0,64
22. Šport mi omogoča, da se sprostim.	V45	4,1	0,9	4,0	0,9	24	4,3	0,8	22	0,08
23. Šport mi nudi notranje zadovoljstvo, pomiritev.	V13	4,1	0,9	4,0	1,0	25	4,1	0,8	23	0,04
24. Ukvarjanje s športom mi nudi mir.	V2	4,0	0,8	4,0	1,0	26	4,1	0,7	24	0,00
25. V športu imam rad trenerje.	V9	4,0	0,9	4,0	0,9	22	4,1	0,8	25	0,05
26. Šport me privlači zaradi tekmovalnosti.	V7	4,0	1,0	4,0	0,9	21	4,1	0,9	33	0,26
27. V športu mi je všeč njegova nepredvidljivost.	V12	4,0	0,9	4,0	0,9	28	4,0	0,8	28	0,03
28. Šport me privlači zaradi dinamičnosti.	V10	4,0	0,8	4,0	1,0	32	4,0	0,8	27	0,43
29. V športu me privlači njegova atraktivnost.	V62	4,0	0,9	4,0	1,1	30	4,0	1,0	30	0,01
30. Šport mi pomaga razvijati delovne navade.	V33	4,0	1,0	4,0	1,0	34	4,0	0,8	26	0,09
31. V športu me privlačijo razburljivi dogodki.	V64	4,0	0,9	4,0	0,9	31	4	1,1	32	0,60
32. Moji uspehi v športu mi pomagajo premagovati vsakdanje težave.	V6	3,9	0,8	4,0	0,8	27	3,9	0,9	37	0,07
33. S pomočjo športa bi rad postal fit.	V35	3,9	1,1	3,9	1,1	33	3,9	1,1	36	0,10
34. S športom se ukvarjam zato, ker bi rad razvil telo.	V61	3,9	1,0	3,9	1,1	19	3,9	0,9	40	0,80
35. Šport me privlači zaradi novosti.	V42	3,9	1,1	3,8	1,0	37	3,9	1,1	31	0,95
36. Za razvoj športa je pomembno širjenje olimpijske ideje in olimpijskega gibanja.	V14	3,9	0,9	3,8	1,2	35	3,8	1,1	34	0,35
37. V športu mi je všeč moštveni duh.	V51	3,8	1,1	3,8	1,1	38	3,8	0,7	35	0,38
38. V šp. me privlači poznavanje življenja drugih športnikov	V5	3,6	1,1	3,8	1,1	43	3,8	0,8	38	0,36
39. V športu mi je všeč, da uporabljam športno opremo.	V3	3,6	1,3	3,7	1,1	36	3,5	1,0	44	0,53
40. V športu me privlači pripadnost športnemu kolektivu.	V59	3,6	1,0	3,7	1,2	41	3,5	1,0	41	0,46
41. Šport mi nudi varnost in ohranjanje obrambnih sposobnosti.	V17	3,5	1,2	3,6	1,1	53	3,5	1,0	29	0,23
42. Rad imam skupinsko delo.	V47	3,5	1,0	3,6	1,3	44	3,4	1,1	39	0,30

Vsebina stavčne trditve:	OBA SPOLA			Moški			Ženske			Sig f
	M	SD		M	SD	R	M	SD	R	
43. Za razvoj športa je pomemb. raven splošne kulture.	V65	3,5	1,2	3,5	1,2	40	3,3	1,1	43	0,02
44. S športom se ukvarjam zaradi znanja o športu.	V28	3,4	1,2	3,5	1,1	39	3,3	1,3	44	0,15
45. S športom se ukvarjam zaradi ugodja.	V39	3,4	1,1	3,5	1,3	46	3,2	1,1	42	0,42
46. Všeč mi je, če se znebim odvečne energije.	V68	3,4	1,2	3,5	1,2	42	3,2	1,0	52	0,04
47. V športu mi je všeč, da me ljudje opazijo.	V31	3,4	1,2	3,5	1,2	47	3,1	1,1	45	0,35
48. V športu mi je všeč, če sem priljubljen.	V67	3,3	1,3	3,4	1,1	45	3,1	1,3	50	0,00
49. Šport mi omogoča, da se počutim pomembnega.	V46	3,3	1,2	3,4	1,3	49	3,1	1,1	49	0,00
50. V športu me privlači sodobnost n kvaliteta športnih objektov in vadbenih površin.	V37	3,3	1,1	3,4	1,2	48	3,1	1,2	53	0,41
51. V športu me privlači negotovost športnega dosežka.	V19	3,2	1,1	3,3	1,2	51	3,0	1,1	46	0,69
52. V športu me privlači lepota izražanja gibanja.	V32	3,2	1,1	3,3	1,2	50	3,0	1,2	51	0,45
53. S športom se uveljavim v družbi.	V26	3,1	1,2	3,2	1,3	52	3,0	1,1	55	0,22
54. S športom se ukvarjam zaradi igrivosti.	V21	3,1	1,1	3,2	1,1	57	2,9	1,2	47	0,26
55. V športu me privlači športno zvezdnitvo.	V56	3,0	1,2	3,2	1,2	55	2,9	1,1	56	0,00
56. Tenis imam rad.	V25	3	1,4	3,1	1,3	58	2,7	1,0	54	0,23
57. Šport me privlači zaradi estetskega videza.	V36	2,9	1,1	3,1	1,2	54	2,7	1,0	60	0,00
58. V športu me privlači pridobivanje denarja, materialnih dobrin in nagrad.	V52	2,9	1,2	3,1	1,3	56	2,6	1,3	59	0,11
59. Za šport je pomembno etično in strokovno poročanje medijev.	V38	2,8	1,1	3,0	1,5	60	2,5	1,1	57	0,64
60. S športom se ukvarjam zaradi premoči nad tekmečem.	V55	2,7	1,2	2,9	1,1	58	2,5	1,0	62	0,50
61. S športom sem se začel ukvarjati zaradi privrženosti nekemu klubu oz. športniku.	V40	2,7	1,4	2,7	1,4	61	2,3	1,2	58	0,03
62. S športom se ukvarjam zaradi uspehov slovenskih športnikov.	V44	2,4	1,3	2,5	1,3	62	2,3	0,9	61	0,29
63. S športom se ukvarjam zaradi medijske odmevnosti.	V23	2,3	1,3	2,4	1,2	64	2,2	1,1	63	0,22
64. S športom se ukvarjam, ker sem rad zdoma.	V63	2,3	1,2	2,3	1,4	63	2,0	1,1	64	0,51
65. S športom se ukvarjam zaradi pridobivanja politične moči.	V48	2,0	1,3	2,2	1,4	65	1,7	0,9	65	0,74
66. S športom se ukvarjam, ker nimam kaj drugega početi.	V57	1,7	1,2	2	1,3	66	1,3	0,6	67	0,57
67. S športom se ukvarjam, ker se z njim ukvarja večina prijateljev.	V16	1,6	1,0	1,7	1,1	67	1,3	0,8	66	0,37
68. S športom se ukvarjam, ker tako želijo starši in prijatelji.	V8	1,3	0,7	1,3	0,8	68	1,2	0,5	68	0,20

Legenda. V1/V68 – oznaka za posamezno vrednoto; M – aritmetična sredina; SD – standardna deviacija; R – Rang izbrane vrednote; Sig f – statistična značilnost razlike v posamezni vrednoti med spoloma.

* sig F – statistične razlike so bile testirane pri vrednosti $p < 0.05$, te vrednosti so označene s poudarjenim tiskom.

Tabela 2

Korelacija rangov izbranih vrednot med moškimi in ženskami ($n = 68$)

	Vsi skupaj	Moški	Ženske
Vsi	1.00	.98**	.98**
Moški	.98**	1.00	.95**
Ženske	.98**	.95**	1.00

** – koeficient korelacije je statistično značilen $p < 0.01$.

tom se ukvarjam zaradi igrivosti« morda nakazuje na preveliko usmerjenost še zlasti mlajših anketirancev k tekmovalni uspešnosti, kar jih ob morebitnem neuspehu lahko vodi v osebno razočaranje. Pri mlajših kategorijah bi se morala bolj poudariti pedagoška komponenta igranja tenisa s poudarkom na dolgoročnem razvoju kvalitete igre in izbranih osebnostnih dejavnikov. Ozka tekmovalna usmerjenost lahko

negativno vpliva na dolgoročen razvoj marsikaterega talenta in lahko celo privede do prezgodnje zaključitve igralne kariere.

Zaradi te nevarnosti bi morali trenerji in starši ovrednotiti tekmovalno uspešnost mladih igralcev na način, ki dolgoročno podpira ustvarjalni razvoj teniške igre. Po Petroviču (1988) »bo lažje dosegel vrhunske rezultate športnik, ki je sposoben ustvarjal-

nosti, znotraj katere se kot bistvena kaže igra, igrivost«. Zato bi morala biti pomembna sestavina treniranja tudi igra oz. igrivost, še zlasti pri mlajših športnikih.

Prevelika tekmovalna usmerjenost pri mlajših igralcih lahko z vidika dolgoročnega kakovostnega razvoja pomeni tudi negativen trend. Tekmovalna usmerjenost lahko povzroči visoko raven psihološkega stresa in

napetosti, kar lahko privede do strahu pred tekmovanjem in zavira osebnostni razvoj športnika. Kaže, da je tekmovalnost pri teniških igralcih dokaj individualno usmerjena vrednota. Vrednoti »S športom se ukvarjam zaradi uspehov slovenskih športnikov« in »S športom sem se začel ukvarjati zaradi privrženosti nekemu klubu ali športniku« sta bili ocenjeni dokaj nizko kar kaže na to, da slovenske igralce tenisa zanima pretežno njihova osebna tekmovalna uspešnost, ne pa uspešnost kluba, zveze in podobno.

Anketiranci so visoko ocenili vrednote, ki jih širša družba označuje kot pozitivne: »Šport mi pomeni večjo kvaliteto življenja«, »S športom lažje skrbim za zdravje«, »Rad imam potovanja na treninge in tekmovalnjo«, »V športu so mi všeč treningi«, »Ukvarjanje s športom mi nudi užitek« in »Šport mi nudi zabavo«. Najnižje na ocenjevalni lestvici so bile razvrščene vrednote: »S športom se ukvarjam, ker tako želijo starši in prijatelji«, »S športom se ukvarjam, ker se z njim ukvarja večina prijateljev« in »S športom se ukvarjam, ker nimam kaj drugega početi«. Glede na te vrednote bi lahko sklepali, da se igralci tenisa odločajo za tekmovalni tenis povsem neobremenjeno glede na mnenje staršev in okolice in da je ta korak povsem individualno osebno motiviran.

Analiza ranga vrednot moških igralcev

Moški so vrednoto »Rad zmagujem« izbrali kot najpomembnejšo. Na drugem mestu je vrednota »S športom bi rad dosegel športne uspehe« in četrtem »S športom bi rad napredoval na višjo raven uspešnosti«. Tem izrazito tekmovalno naravnanim vrednotam sta na tretjem in petem mestu sledili trditvi, ki imata po Muskovi klasifikaciji vrednot značaj hedonskega tipa »Šport mi predstavlja večjo kvaliteto življenja« in »S športom lažje skrbim za zdravje«, ki sta tudi sicer širše družbeno sprejemljivi vrednoti. Sledijo dokaj enakomerno razporejene vrednote apolonskega izpolnitvenega tipa (»Rad delam tisto v čemer sem dober«, »V športu bi se rad naučil novih stvari«, »S športom razvijam gibalne sposobnosti«, »Šport me privlači zaradi lastnega aktivnega sodelovanja«, »S športom si razvijam delovne sposobnosti«). Moškim se zdijo nepomembne trditve, ki poudarjajo zvezdnitvo, vidnejši položaj v družbi in materialne dobrine, najnižje so ovrednotili trditve apolonskega moralnega tipa vrednot (»S športom se ukvarjam, ker tako želijo starši in

prijatelji«, »S športom se ukvarjam, ker se z njim ukvarja večina prijateljev«, »S športom se ukvarjam, ker nimam kaj drugega početi«) in označujejo vpliv staršev in prijateljev.

Analiza ranga vrednot ženskih igralk

Ženske so kot najpomembnejši trditvi izbrale vrednoti apolonsko izpolnitvenega tipa »S športom bi rada napredovala na višjo raven uspešnosti« in »S športom bi rada dosegla športne uspehe«. Sledi »Rada zmagujem«. Kljub temu da so vse tri vrednote izrazito tekmovalno usmerjene, zmago vrednotijo nekoliko nižje kot napredek in športni uspeh, kar po Musku (1989) nakazuje, da so ženskam apolonske vrednote bolj pomembne. Tudi trditev »Šport me privlači zaradi tekmovalnosti« je precej nizko. Fair play ne sodi med najvišje uvrščene vrednote in je precej nižje rangiran kot pri moških. Najnižje na ocenjevalni lestvici so bile razvrščene apolonske vrednote moralnega tipa (»S športom se ukvarjam, ker tako želijo starši in prijatelji«, »S športom se ukvarjam, ker se z njim ukvarja večina prijateljev« in »S športom se ukvarjam, ker nimam kaj drugega početi«, kar kaže, da se s športno panogo ukvarjajo prostovoljno in ne zaradi pritiskov staršev ali okolja.

Analiza povezanosti obeh spolov

Splošna vrednota »Šport mi pomeni večjo kvaliteto življenja«, ki ima globoke etične temelje, je pri obeh spolih med najvišje uvrščenimi. Kaj je lahko za človeka bolj sveto in pomembno kot njegovo dobro, se sprašuje Jošt (2012)? Je kvaliteta življenja krovna vrednota, ki jo težko preseže neka druga vrednota? Po starogrškem filozofu Platonu (Bukard, Kunzmann in Wiedmann, 1997): *je »dobro« najvišja vrednota, ki se nekako razprostira čez vse ostale vrednote*. Na ekspresivni manifestni ravni si vrednoto »kvaliteta življenja« težko predstavljamo brez njene povezave s humanistično-etičnimi vrednotami. Na vzorcu slovenskih odraslih državljanov (Jošt, 2012) je bilo moč ugotoviti, da so bile najvišje ovrednotene trditve »Skrb za zdravje«, »Fair play v športu« in »Razvoj gibalnih sposobnosti«. Na drugi strani so bile tekmovalno usmerjene vrednote (»Rad zmagujem«, »S športom bi rad dosegel športne uspehe«, »Napredek na višjo raven uspešnosti«) manj pomembne vrednote. Še prav posebej so bile pri odraslih Slovencih nizko ocenjene vrednote »Nadvlada-premoč-zmaga«, »Športno

zvezdnitvo« in »Pridobivanje politične moči«. Seveda je težnja po tekmovalnosti povsem razumljiva in sprejemljiva osebna in družbena vrednota, ki lahko vzpodbuja ustvarjalnost posameznika in družbe kot celote. Zdrava mera tekmovalnosti lahko družbo usmerja k višji kakovosti življenja, ki predstavlja eno najvišjih etičnih meril sodobne družbene ureditve ne glede na spol, starost ali izobrazbo njenih pripadnikov.

V športu stereotipi, da je tekmovalnost bolj dominantna pri moških kot ženskah (Gill, 1988), izgubljajo na pomenu. Oba spola v raziskavi najvišje vrednotita tekmovalnost, napredek in uspeh. Černohorski (1998) navaja užitek in zabavo kot ključni vrednoti, da tekmovalke vztrajajo v športu. To se potrjuje tudi v tej študiji, ko so ženske pretežno dionizično vrednoto hedonskega tipa »Ukvarjanje s športom mi nudi užitek« ovrednotile precej višje kot moški. Trditve »Šport mi nudi zabavo« je za oba spola enako pomembna, kar velja tudi za trditve, ki opredeljujejo samozavest, sprostitve, zadovoljstvo in mir. Na dnu razvrščanja pri fantih in dekletih zasledimo povsem enake trditve: »S športom se ukvarjam, ker tako želijo starši in prijatelji«, »S športom se ukvarjam, ker nimam kaj drugega početi«, »S športom se ukvarjam, ker se z njim ukvarja večina prijateljev«, »S športom se ukvarjam zaradi uspehov slovenskih športnikov« in »S športom se ukvarjam zaradi pridobivanja politične moči«. Na podlagi tega lahko sklepamo, da igra tenisa za anketirance ne predstavlja neko poudarjeno socializirano obliko njihove dejavnosti, ki bi bila povzročena zaradi nekih širših družinskih in družbenih dejavnikov (starši, mediji, klubi, politika ...).

Način izvedbe vadbenega procesa je pri anketirancih vzpodbudil pozitivno vzdušje in počutje. To je verjetno vplivalo na njihovo pozitivno vrednotenje kvalitete procesa treniranja, kar odraža trditve »V športu so mi všeč treningi«. Na splošno so bili odnosi med anketiranci in njihovimi trenerji pozitivni, kar pri obeh spolih odraža visoko ovrednotena trditve »V športu imam rad trenerje«. Nakazuje visoko raven zaupanja, razvijanje prijateljskega odnosa in tesne medosebne povezanosti. Vse to pozitivno vpliva na razvijanje ustvarjalnosti teniške igre.

Trditvi »V športu mi je všeč moštveni duh« in »V športu me privlači pripadnost športnemu kolektivu« se po rangi nahajata nižje, v drugi polovici razpredelnice. Potr-

jujeta, da je tenis navkljub ekipnim ligaškim in reprezentančnim tekmovanjem ter tekmovanjem v dvojicah po občutju anketirancev predvsem individualna športna panoga.

Povezanost med rangom vrednot (glej Tabelo 2) fantov in rangom vrednot deklet je bila visoka in statistično značilna pri enodstotnem tveganju ($p < 0.01$). Na splošno se vrednotenje fantov ni razlikovalo od vrednotenja deklet. Vseeno so bile (glej Tabela 1) pri 17 izbranih vrednotah prisotne statistično pomembne razlike ($p < 0.05$).

■ Zaključek

Na vzorcu slovenskih teniških igralcev in igralk smo ugotavljali strukturo vrednot in ugotovili, katere so pomembne in katere ne. Primerjava po spolu je pokazala, da so vrednote med moškimi in ženskami v visoki povezanosti ($r = .95$; $p < .01$). Pri obeh spolih so dominirale vrednote, ki kažejo na izrazito tekmovalno usmerjenost in so v tesni vsebinski povezanosti (»Rad zmagujem«, »S športom bi rad dosegel športne uspehe« in »S športom bi rad napredoval na višjo raven uspešnosti«). Taka vrednotna usmerjenost je povsem logična in odraža specifično naravo tekmovalnega tenisa.

Visoko so bile ocenjene vrednote, ki jih širša družba označuje kot pozitivne, za nepomembne so se izkazale trditve, ki poudarjajo zvezdnitvo, vidnejši položaj v družbi in materialne dobrine. Najnižje so ovrednotili trditve apolonskega moralnega tipa vrednot, ki označujejo vpliv staršev in prijateljev.

Statistično značilne razlike ($p < 0,05$) med moškimi in ženskami so se pokazale pri ovrednotenju 17 trditev, kar je predstavljal 25 % delež vseh trditev: »S športom lažje skrbim za zdravje«, »Rad delam tisto v čemer sem dober«, »Šport me privlači zaradi lastnega aktivnega sodelovanja«, »S športom razvijam osebnost«, »S športom bi rad izboljšal svoje spretnosti«, »V športu me privlači občutek, da utrjujem svojo samozavest«, »Šport mi nudi notranje zadovoljstvo, pomiritev«, »Ukvarjanje s športom mi nudi mir«, »V športu imam rad trenerje«, »V športu me privlači njegova atraktivnost«, »Za razvoj športa je pomembna raven splošne kulture«, »Všeč mi je, če se znebim odvečne energije«, »V športu mi je všeč, če sem priljubljen«, »Šport mi omogoča, da se počutim pomembnega«, »V športu me privlači športno zvezdnitvo«, »Šport me privlači

zaradi estetskega videza« in »S športom sem se začel ukvarjati zaradi privrženosti nekemu klubu oz. športniku«.

Raziskava je osvetlila spoznanja o sistemu vrednot teniških igralcev in igralk, ki lahko pomagajo trenerjem pri načrtovanju in izvedbi procesa treniranja in spremljanju stanja izbranih bio-psiho-somatskih značilnosti športnikov. Vprašalnik je bil že večkrat uporabljen, ugotovljena je bila visoka raven vsebinske zanesljivosti. Z uporabo v bodočih raziskavah bi lahko postal standardiziran, vendar bi bilo pred tem potrebno natančno ugotoviti njegovo statistično zanesljivost, kar bi bil lahko predmet naslednje raziskave. Prav tako bi kazalo s prihodnjimi raziskavami natančneje opredeliti razlike v vrednotenju glede na starostne skupine in izpostaviti razlike v vrednotenju med teniški igralci in igralkami ter športniki v drugih športnih panogah.

■ Literatura

- Bond, M.H. (1988). Finding universal dimensions of individual variation in multicultural studies of values: Rokeach and Chinese Value Surveys. *Journal of Personality and Soc. Psych.*, 55(6), 1009–1015.
- Černohorski, B. (1998). *Motivi in vrednote mladih športnikov. Diplomsko delo*, Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Černohorski, B., Tušak, M. in Šugman, R. (2002). Motivational and value orientation in slovenian top sport, according to differences between sex and type of sport. *Kineziologija Slovenica* 8 (2). 9–17.
- Doupona, Topič, M. in Petrovič, K. (2007). Šport in družba, sociološki vidiki. Ljubljana: Fakulteta za šport-Institut za šport, str.36-40, 117–120.
- Gill, D.L. (1988). Gender differences in competitive orientation and sport participation. *International Journal of Sport Psychology*, 19, 145–159.
- Jenko, B. (2003). *Primerjava vrednotnega sistema perspektivnih športnikov in nešportnikov v srednji adolescenci*. Magistrska naloga, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Jošt, B. (2012). *Izbrani vidiki filozofije športa in tekmovalne priprave športnikov*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Jošt, B., Sila, B., Leskošek, B. in Močnik, R. (1998). *Poznavanje, priljubljenost in pomen športnih panog*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Jošt, B., Sila, B., Leskošek, B., Tušak, M., Doupona, Topič, M., Cecič, Erpič, S. in Močnik, R. (1999). *Analiza spremljanja športnih panog*

v Sloveniji. (str.84). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Institut za kineziologijo.

- Križaj, J., Ulaga, M. in Jošt, B. (2014) Struktura vrednot slovenskih smučarjev skakalcev. *Šport*, 62 (3/4), 125–133.
- Križaj, J., Ulaga, M., Vodičar, J. in Jošt, B. (2018). A comparison of the values of ski jumpers. *Kinesiologia Slovenica : scientific journal on sport*, 24 (1), 14–17.
- Lopatič, H. (1996). *Vrednote karateistov. Diplomsko delo*, Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Musek, J. (1989). Spol, spolne vloge in vrednote. *Anthropos*, 20 (3/4), 124–137.
- Musek, J. (2000). *Nova psihološka teorija vrednot*. Ljubljana: Institut za teorijo osebnosti. Str.39.
- Petrovič, K. (1988). Šport kot ustvarjalna igra. V S. Burnik (ur.), *25 let telesne vzgoje na Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani* (str. 6–7). Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo.
- Pogačnik, V. (1987). *LV. Lestvica individualnih vrednot*. Ljubljana: Zavod za produktivnost dela.
- Schein, E.H. (1987). *The clinical perspective in fieldwork*. Newbury Park, CA.: Sage.
- Schwartz, S.H. in Blisky, W. (1990). Toward a theory of the universal content and structure of values: Extensions and cross-cultural replications. *Journal of Personality and social Psychology*, 58 (5), 878–891.
- Tušak, M., Černohorski, B. in Bednarik, J. (2001). Vrednote v slovenskem športu. *Šport*, 49 (4), 20–25.
- Umer, R., Ulaga, M. in Jošt, B. (2012). Vrednote smučarjev skakalcev. *Šport*, 59 (1/2), 125–130.
- Ulaga, M. (2001). *Analiza strukture povezanosti izbranih potencialnih dimenzij modela uspešnosti športnikov s pomočjo eksperntnega sistema »Sport manager«* (Doktorska disertacija). Fakulteta za šport, Ljubljana.
- Žnidarec, Čučkovič, A. in Ohnjec, K. (2014). Interests of children and youth in the context of prevalence of physical activities and sport. *Kinesiology: International Journal of Fundamental and Applied Kinesiology* 46(1), 74–80.

Spec. Ksenija Filipič Jeras, predavatelj
Medicinska fakulteta UL
Vrazov trg 2, 1000 Ljubljana
ksenija.filipic-jeras@mf.uni-lj.si